

Andrew Roberts

KONZERVATÍV HAGYOMÁNYOK:
ANDREW ROBERTS ÉSZREVÉTELEI

Hadd dicsekedjek¹ kicsit az engem ért megtiszteltetéssel: első könyvem írása során volt szerencsém személyesen találkozni lord Hinchingbrooke-kal, akinek a fotóját az imént láttam; a szintén említett Michael Oakeshottot is ismertem; Roger Scruton és Peregrine Worsthorne a barátom volt, és ismertem Shirley Robin Letwin is! Margaret Thatcher engem nevezett ki, hogy vegyem át a helyét a Margaret Thatcher Archivum Alapítvány élén. Enoch Powell egyszer konkrétan rám zuhant egy partin, David Cameron pedig megmentette az életemet egy medúzatámadás alkalmával. Ők – Davidet kivéve – ma már egytől egyig halottak, egyszóval köszönöm a szíves emlékeztetőt saját halandóságomra. Az ötvenes éveim végét taposom, de Önöknek köszönhetően most nagyon, de nagyon öregnek érzem magam.

David Cameron kétszer nyerte meg az általános választásokat, és szerintem megnyerte volna harmadszor is, ha rám hallgat, és úgy tesz, ahogy 2016 áprilisában tanácsoltam: élére áll a brexitkampánynak az európai referendum során. Mennyire másként alakulhatott volna a története!

Micsoda öröm, hogy hallhatjuk e csodás beszédek sorát! A konferencia máris rendkívül sikeres. Matt brexitről megfogalmazott szavait hallva az jutott eszembe, hogy a maradáspárti és a kilépéspárti politika továbbra is létfontosságú erőket képvisel a brit politika megértésében. Napjainkban még az ukrainai krízisben is jelen vannak, amikor már azt gondolhattuk volna,

¹ Jelen fejezet lord Roberts *A posztliberális fordulat és a brit konzervativizmus jövője* címmel megrendezett konferencián tartott beszédének szerkesztett változata.

hogy túl vagyunk ezen a kérdéskörön. Azonban Nick Boles parlamenti képviselő nemrégiben azt a kérdést tette fel a Twitteren, hogy a kilépéspártiak miért nem éreznek lelkipurdalást, amiért lemaradtunk az EU mögött az Oroszország elleni szankciók terén. Szeretnék emlékeztetni mindenkit, hogy Nagy-Britannia minden uniós országot megelőzve támogatta szállítási mányaival az ukrán fegyveres erőket. Bizonyos értelemben becstelen dolog politikai tőkét kovácsolni a brexit örvéen még az ukrainai krízisből is, de úgy tűnik, egyesek mégis próbálkoznak vele.

Jeremy Corbyn kapcsán Mattnek tökéletesen igaza van, ugyanakkor van még egy jelző, amelyet használhatott volna vele kapcsolatban, ez az „antiszemita”. Nekem úgy tűnik, ez óriási szerepet játszott a vereségében. Az, hogy ez az aspektusa viszolygást váltott a britekből, különösen büszkévé tett arra, hogy magam is brit vagyok. És persze mindannyian láttuk az általános választás közvélemény-kutatási adatait.

Matt arról beszélt, hogy a konzervativizmus él az egyetemi szférában – nos, ebben nem vagyok biztos, mert ahogy körülnézek, úgy látom, hogy az összes brit konzervatív egyetemi tanár itt ül ebben a teremben!

Tegnap este egy fiatalember mellett ültem, aki a Harvard Egyetem konzervatív lapját szerkeszti. „Hány konzervatív oktató van a Harvard Egyetemen?” – kérdeztem tőle, ő pedig teljes magabiztossággal válaszolt, hogy három. Ez bizonyos szempontból meglehetősen nyugtalanító. Úgy vélem, Davidnek tökéletesen igaza van a liberális autoritarianizmust illetően. Valóban a szemünk előtt zajlik a szólásszabadság megnyirbálása, a szobrok ledöntése, a kitüntetett életpályák eltörlése, és David beszéde harsonaszóként töri meg a csendet mindahány ellenében. Ezt őszintén köszönöm. Azt reméltem, jómagam is posztliberális konzervatív vagyok, de aztán megláttam a piramist a kivetített dián. Rájöttem, hogy én az a pici emberke vagyok a legalján, a jobb sarokban. Ettől az az érzésem támadt, mintha nem igazán lennék jó helyen.

Nagyon örültem, hogy David megemlítette Matt Hancock kijelentését, miszerint „[s]zeretem az embereket”, mivel ez egyértelműen egy olyan ember kínos és képtelen állítása, aki a Konzervatív Párt elnöke, és miniszterelnök akar lenni. És persze tudjuk, hogy ha nem szerette volna annyira azt az embert, akivel kameravégre kapták, akkor még ma is meglenne az állása. Nagyon érdekes volt az is, amikor a technológia iránti affinitása került szóba. Azon gondolkodtam, hogy ez vajon a biztonsági kamerákra is vonatkozik?

Igen tanulságos volt a szavazói pozíciókról mutatott diagram is, amelyből kiderült, hogy alapvetően a *tory* párti szavazók több mint kétharmada posztliberális. Bizonyos értelemben tehát egyértelmű, hogy a *tory* pártnak kell magáévá tennie ezeket a gondolatokat. Csakis a *tory* párt válhat posztliberálissá, ezt David nagyon, de nagyon világossá tette. Ha valakinek van némi pénze itt a közönség soraiban, az mindenképp adjon belőle Davidnek, hogy kicsit többet dolgozhasson a kérdésen, és végre megmutathassa a tényleges statisztikákat.

Mindez azt is bizonyítja, hogy Danny Kruger meglehetősen magányos a *tory* parlamenti képviselők soraiban, mivel ugyanabban a kvadránsban helyezkedik el, mint a *tory* szavazók. Danny választókerülete tehát örvendhet, az összes többi *tory* szavazó viszont minden bizonnyal hoppon marad.

Üde fuvallatot hoztak Daniel Pitt megjegyzései a *tory* zöldprogramjáról, különösen a rengeteg idézet a költőktől, akik – amint azt Percy Shelleytől tudjuk – a „világ el nem ismert törvényhozói”. Külön öröm volt, hogy Daniel túl tudott haladni a gazdaságon. Hát nem öröm ilyet hallani azok után, hogy nemrég Zelenszkij elnök azt mondta a német parlamentben, hogy a németeket három dolog érdekli: a gazdaság, a gazdaság és a gazdaság? De a *toryizmus* nem erről szól. A szélesebb értelemben vett konzervativizmus sem erről szól. Úgy éreztem, ezt Daniel rendkívül világossá tette, ahogyan azt is, hogy a lokalizmus jelentősége egyre csak nő, túlnöve a nemzetállamén, amely pedig egyre csak zsugorodik. Azok, akik azt állítják magukról, hogy világpolgárok, sokszor semminek sem a polgárai.

Az lenne a kérdésem Danielhez, hogy a hét fő elv közül hány mellett tudnak elköteleződni azok, akik nem konzervatívok és nem *tory* pártiak? Csak mert nekem úgy tűnt, mintha Daniel igen meggyőzően érvelt volna amellett, hogy ezek egytől egyig *tory* alapelvek. Ugyanakkor ha megkérdeznénk Sir Keir Starmert, azt mondaná, hogy a Munkáspárt egészen biztosan tiszteletben tartja a prudenciát, a lokalizmust, a gondos megőrzést, a kegyességet (bár azt valamivel kevésbé), de még a kötelezettségeket is. Azt láthatjuk tehát, hogy bár a felsoroltak kétségkívül alapelvek, mégsem kizárólag *tory* alapelvek, vagy esetleg inkább afféle népszerű irányvonalak, mint amilyen a gyalogos közlekedés meg a vidrák visszaengedése a vadonba?

Kicsit úgy érzem magam, mint az árnyék-pénzügyminiszter a költségvetés napján, akinek ki kell gondolnia, hogy mit is mondhatna, miközben

a pénzügyminiszter ténylegesen megteszi az előterjesztést. Phillip Blond felvetette, hogy találjunk közös jelzőt a posztliberálisok számára. Nem vagyok biztos a megoldásban, bár régóta mondom, hogy például a történészek közös jelzője a „rosszmájúság” lehetne. Nekünk, posztliberálisoknak lehetne közös jelzőnk az „optimista”, mivel számomra úgy tűnik, ez igen optimista mozgalom. Persze mindig azt halljuk, hogy a *toryizmus* alapvető eleme a pesszimista gondolkodás: nézzük csak meg Samuel Johnstont, Alan Clarkot és még sok más *tory* politikust és gondolkodót. Mégis úgy érzem, hogy van valami optimizmus a levegőben ezen a délelőttön és délutánon.

Úgy vélem, Boris Johnson követelése, miszerint a 2019-es általános választások kapcsán a Konzervatív Párt minden jelöltjének támogatnia kellene a brexitet, a győzelem egyértelmű előfeltétele. Gondoljunk bele, hogy milyen erők mozdultak meg a brexittel szemben, hogy a nemzet, a kultúránk és a társadalmunk hány nagy múltú intézménye ellenezte! Hadd soroljak fel röviden néhányat ezek közül, csak hogy lássuk, mivel is álltak szemben a brexipártiak! Szemben álltak a miniszterelnökkel és az ellenzék vezetőjével; bár az ellenzék vezetője nem mondott sokat, de brexitellenessége ismert volt. Szemben álltunk a *The Timesszal*, a Lordok Házával, az anglikán egyházal, a pénzügyminiszterrel, az Oxfordi és a Cambridge-i Egyetemmel (ahol a több mint 70 tanszék közül jelenleg mindössze egynek van *tory* vezetője), a liberális demokratákkal, a Skót Nemzeti Párttal, a Brit Ipari Konföderációval, a BBC-vel, a liberális sajtóval, az alsóház talán legcsapnivalóbb elnökével, akihez az elmúlt 300 évben szerencsénk volt. (Utóbbi olyannyira erősítette az ellenzők táborát, hogy még az autója hátsó szélvédőjére is a brexitre vonatkozó ostoba megjegyzéseket hirdető matricákat ragasztott.) A félautonóm szervezetek és – mint később kiderült – a Legfelsőbb Bíróság szintén az ellenzők között volt. Ugyanez volt a helyzet köztisztviselői karral is, különösen a Pénzügyminisztériummal, amely véget nem érő prognózisokkal bombázta a közvéleményt – ezek végül mind tévesnek bizonyultak. Az intézmények és a társadalom legfőbb fejesei szintén az ellentáborban voltak. A brexitet egyedül a brexipárti politikusok és a brit nép akarta. Nézetem szerint ennek folyamányaként a brit nép posztliberális szemléletű.

Olyasvalami ez, amire óriási mértékben lehet építeni. A liberális autoritarianizmus kapcsán az is jól látható, hogy a szólásszabadságért – amelyért

korábban a liberálisok kiáltottak – ma elsősorban *mi* kiáltunk. Méghozzá igen hathatósan. Akárhányszor az emberek esélyt kapnak arra, hogy népszavazás útján döntsék el, akarják-e valamely imperialista szobrának ledöntését, ők a megtartása mellett szavaznak. Nemrégiben ennek lehettünk tanúi Watfordban, és jelenleg San Franciscóban önök is a tradicionalista álláspont győzelmét látják. Ugyanakkor joggal lehet attól tartani, hogy az Y generáció tagjai – különösen Amerikában – a szólásszabadság ellen fordulnak. Rendkívül nyugtalanító fejlemény, hogy mintegy 62%-uk gondolja úgy, hogy meg lehet szakítani egy vitát, ha nem értenek egyet a vitapartnerük véleményével. Ez majdnem kétharmados többség; emiatt bizony van okunk aggódni. Összességében azonban azt mondanám, hogy a *woke*-ellenes program nagy népszerűségnek örvend a helyi közösségekben.

Végül annyit fűznék még hozzá az elhangzottakhoz, hogy az eddigiekben senki nem mondott semmilyen pozitívumot Margaret Thatcherről. Ki szeretném emelni, hogy ha ő nem lett volna, akkor Nagy-Britannia lesüllyed a harmadik világ nemzetállamainak szintjére. Ezúton szeretném tehát elismerésemet kifejezni annak az embernek, aki számomra a politika legnagyobb hősét testesíti meg.

